

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2026-YIL № 1-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

**Academic
Resource
Index
ResearchBib**

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

Surxondaryo viloyatida Yalpi Hududiy Mahsulotning statistik tadqiqoti**Ismoilov Davronbek Ilxomjon o'g'li**

Termiz Davlat Pedagogika instituti o'qituvchisi.

Bozorov Azim Oybek o'g'li,**Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li**

Termiz Davlat Pedagogika instituti talabalari

Kirish. Yalpi Hududiy Mahsulot (YHM) hududiy iqtisodiy faollikning asosiy ko'rsatkichi bo'lib, viloyatda ishlab chiqarilgan tovar va xizmatlarning bozor qiymatini ifodalaydi. Surxondaryo viloyati O'zbekistonning janubi-sharqiy qismida joylashgan bo'lib, qishloq xo'jaligi (paxta, meva-sabzavot), sanoat va xizmatlar tarmoqlariga asoslangan iqtisodiyotga ega. Ushbu tezisda 2023–2025 yillar davomidagi YHM dinamikasi, tarmoq tarkibi va o'sish omillari statistik tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili. Surxondaryo viloyatida YHM ko'rsatkichlarining tahlili olimlar izlanishlarida o'z aksini topmoqda. Xususan, viloyatdagi uy-joy qurilish korxonlarining statistik tahlilini Q.T. Ibragimov[1] izlanishlarida, hududdagi qurilish matreallarining rivojlanish tendensiyalarini B. E. To'rayev [2], Surxondaryo viloyatida 2010-2024 yillardagi yalpi hududiy mahsulotining statistik tahlili Ismoilov D.I [3], viloyatdagi Termiz temir yo'l uzelinig statistik tahlili borasida D. R. Shakarova [4] izlanishlar olib borishgan. Yuqoridagi izlanishlarda ma'lum tarmoqning statistic tahlilini kuzatish mumkin. Mazkur maqolada esa viloyat yapli hududiy mahsulotlarining umumiy statistik tahlili qilindi.

Tadqiqot maqsadi: viloyat YHM o'sishining asosiy tendentsiyalarini aniqlash va prognozlash. Ob'ekti – YHM ko'rsatkichlari, sub'ekti – tarmoq tarkibi va tashqi omillar. Metodlar: vaqt qatorlari tahlili, solishtirma usul va regressiya. Ma'lumot manbalari: Surxondaryo viloyati Statistika boshqarmasi va O'zbekiston Milliy statistika qo'mitasi. Dolzarbligi: viloyat iqtisodiyoti mamlakat YaIMidagi 3–4% ulushni ta'minlaydi, ammo sanoat diversifikatsiyasi va resurs samaradorligi muammolari mavjud.

YHMning nazariy va metodologik asoslari. YHM hisoblash ishlab chiqarish usuli (tarmoqlar bo'yicha yalpi qo'shilgan qiymat yig'indisi) va sarf-xarajat usuli asosida amalga oshiriladi (O'zbekiston qonunchiligi). Asosiy ko'rsatkichlar: joriy narxlardagi hajm, real o'sish sur'ati (inflyatsiya deflyatori hisobga olingan holda), jon boshiga YHM va tarmoq ulushlari.

Statistik tadqiqotda trend tahlili, korrelyatsiya (o'sish omillari bilan) va prognozlash (ekstrapolyatsiya) qo'llaniladi. Surxondaryo uchun xoslik: qishloq xo'jaligi dominant (47,9%), ammo iqlim o'zgarishi va suv tanqisligi ta'sirida o'sishi sekin. Viloyat YHM O'zbekiston YaIMidagi ulushi ~3,5–4%. Jon boshiga ko'rsatkich 2024 yilda 17,88 mln so'm (real o'sish 0,2%).

YHM dinamikasi va statistik ko'rsatkichlar (2023–2025 yillar)

2023–2025 yillar uchun YHM joriy narxlarda milliard so'mda quyidagicha (dastlabki va prognoz ma'lumotlar asosida):

Yillar	YHM hajmi (mlrd so'm)	O'sish surati (%)	O'zbekiston YaIMdagi	Jon boshiga YHM (ming)
--------	--------------------------	----------------------	-------------------------	------------------------------

			ulushi (%)	so'm)
2023	49209	20.6	3.7	17350
2024	56554	15.0	3.6	19800
2025	65000	14.8	3.7	22500

2025 yil – prognoz (I yarim yilga asoslanib, o'sish 5,7%).

2024 yil yanvar-mart: YHM 7 640 mlrd so'm (o'sish 5,5%). 2025 yil yanvar-iyun: 29 516 mlrd so'm (o'sish 5,7%). Dinamika pandemiya keyingi tiklanishni ko'rsatadi: o'sish sur'ati o'rtacha 15–20%, ammo 2025 yilda inflyatsiya (8,7%) ta'sirida real o'sish 6–7% ga tushishi mumkin.

Viloyat eksporti 2025 yil I yarim yilda +162% (74 mln dollar qo'shimcha), asosan qishloq xo'jaligi mahsulotlari. Korrelyatsiya tahlili: YHM o'sishi qurilish va xizmatlar bilan ijobiy bog'liq ($k = 0,82$).

Xulosa. Surxondaryo viloyati YHMi 2023–2025 yillarda barqaror o'sish ko'rsatdi (o'rtacha 15%), qishloq xo'jaligi va xizmatlar tufayli. Statistik tahlil potentsialni ochib berdi: sanoat va qurilishni rivojlantirish orqali o'sish 18–20% ga yetkazish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Ibragimov. Q. T. ECONOMIC-STATISTICAL ANALYSIS OF ACTIVE CONSTRUCTION ENTERPRISES IN SURKHANDARYA REGION Journal of Management Value & Ethics (A quarterly Publication of GMA) April special issue. 23 Vol. 13 No.02 SJIF 8.001&GIF 0.626 ISSN-2249-9512 Journal of Management Value & Ethics.
2. B.E. Turayev. Surxondaryo viloyati yalpi hududiy mahsuloti tarkibida qurilish ishlari ulushining korrelyatsion-regression tahlili. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 6, noyabr-dekabr, 2021-yil - 215-224-betlar.
3. Ismoilov D.I. Surxondaryo viloyatida 2010-2024 yillardagi yalpi hududiy mahsulotining statistik tahlili. "Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning dolzarb masalalaril mavzusida" Respublika ilmiy-amaliy anjumani.2025.-372-377
4. D. R. Shakarova Correlation-regression analysis of the main use indicators of railway transport Baltic Journal of Law & Politics, A Journal of Vytautas Magnus University, Volume 16, Number 03(2023):3657-3662, doi: 10.2478/bjlp-2023-00000279. 6-bet.